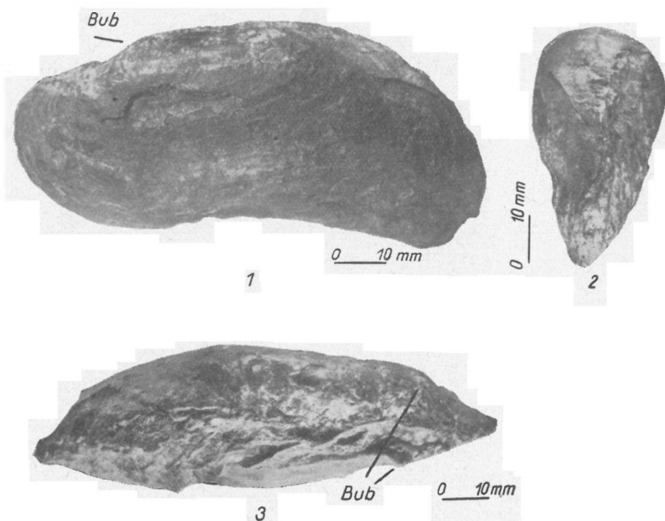

CARDINIA HOFMANNI BÖCKH & VADÁSZ

NAGY ELEMÉR

V a d á s z Elemér az 1930-as években (a Magyar Állami Földtani Intézetben levő kézírata szerint) a következőképp írta le a B ö c k h J. által 1876-ban leírás és ábra nélkül említett ősmaradványt (F. I. Évkönyv, IV. kötet) :

1—3. ábra. *Cardinia hofmanni* Böckh & Vadász (típus)
Figs. 1—3. *C. hofmanni* Böckh & Vadász, type

„*Cardinia Hofmanni* Böckh in lit.

Hosszúsága 94 mm, legnagyobb szélessége 40 mm.

B ö c k h J. a Nagybányai völgyben az általa gyűjtött és S t u r meghatározása alapján kétségtelenül raeti emeletbe tartozó növények feküjében homokos palás márgából gyűjtött vastaghéjú kagylókat, amelyeket *C. Hofmanni* néven említett, részletesebben azonban nem írt le.

Hosszúkás, keskeny alakja elől-hátul kissé elkeskenyedik. Búbja a mellső negyedére tolódott s attól előre kissé homorúan ívelt, hátrafelé azonban erős domborulatot formál. A búbtól hátrafelé tompa gerinc húzódik. Záros perem kifejlődése és a fogak alakja egyik példányon sem észlelhető.

A rendelkezésre álló teljes példányok és töredékek alapján *Cardinia*-jellege kétségtelen. Új alak gyanánt való elkülönítése is teljesen jogosult, mivel sem a raeti emeletből, sem a liászból ezzel egyező alakot nem ismerünk. A raeti emeletben ismert néhány alak más alakkörbe tartozik. A *C. hofmanni* leginkább a *C. copides* R y c k h. alakjára emlékeztet, azonban T e r q u e m leírása szerint ezzel nem lehet azonos. Némi vonatkozásba hozható még a *C. porrecta* Ch. & D.-al, amelynél jóval hosszabb, s hátrafelé kihegyesedő s alul sem olyan egyenletesen ívelt."

Vizsgálataink szerint a V a d á s z E. által kiemelt és leírt típus még ma is új fajként kezelhető. A típust a Magyar Állami Földtani Intézet múzeuma őrzi. Az ugyancsak itt található egyéb *C. hofmanni* példányok egyikének rossz megtartású balteknőjén a Heterodonta- és Integripalliata-jelleg felismerhető, a zároszerkezet nagyon hasonlít a W a a g e n által közölt (Abhandlungen d. k. k. Geol. R. A. Wien, 1907. Bd. XVIII. Hf. 2. Taf. XXXI. fig. 7.) *Pleurophorus curionii* (H a u e r) zárszerkezetére, viszont alakját, nagyságát és arányait illetően attól erősen eltér.

Cardinia hofmanni Böckh & Vadász

E. NAGY

Autour de l'an 1930, E. V a d á s z a décrit — selon son manuscrit conservé à l'Institut Géologique de Hongrie — un fossile mentionné par J. B ö c k h en 1876 sans description et illustration (Földtani Intézet Évkönyve, Vol. IV.) comme suit:

Cardinia Hofmanni B ö c k h in lit.

Longueur 94 mm, largeur maximum 40 mm.

Dans la vallée de Nagybánya, des marnes gréseux, schisteux se trouvant au-dessous des couches avec des vestiges végétaux recueillis par J. B ö c k h et mis dans l'étage rhétique avec certainté par D. S t u r, J. B ö c k h a recueilli des Bivalves de coquille épais, qu'il a mentionnés sous le nom de *Cardinia Hofmanni* sans en donner une description plus détaillée.

La forme élancée, mince devient encore plus mince en avant et en arrière. L'umbo s'est déplacé dans le quart antérieur et le profil de la coquille est légèrement concave devant et fortement convexe derrière. Commencant à l'umbo, une crête obtuse se prolonge en arrière. Les traits de la denture et la forme des dents n'est visible sur aucune exemplaire.

Le fait que l'espèce est une *Cardinia* est prouvé sans doute par des exemplaires entiers et des fragments à notre disposition. Ainsi, la distinction en forme neuve est entièrement justifiée, car aucune forme analogue n'est connue ni du Rhétien, ni du Liás. Les formes connues de l'étage Rhétien appartiennent à une groupe de formes différente. *C. Hofmanni* ressemble le plus à *C. Copides* Ryckh.; néanmoins, selon la description de T e r q u e m, les deux formes ne peuvent pas être identiques. Il y a encore quelque relation avec *C. correcta* Ch. & D., mais *C. Hofmanni* est bien plus long, plus pointu à l'arrière et pas si uniformément recourbé dedans."

Selon nos études la forme définie, décrite par E. V a d á s z mérite d'être considérée comme une espèce à part, même dans l'état actuel de nos connaissances. L'exemplaire-type est réservé au Musée de l'Institut Géologique de Hongrie. Sur la coquille gauche mal conservée d'une des exemplaires de *C. hofmanni*, les caractères Hétérodontes et Intégripalliates sont visibles, et la denture ressemble fort à celle de *Pleurophorus curionii* (Hauer) publié par W a a g e n (Abh. d. k. k. Geol. R. A. Wien 1907, Tome XVIII, No 2., Planche XXXII, Fig. 7) bien que la forme, la grandeur et les proportions des deux espèces diffèrent.

PIRRHOTIN GYÖNGYÖSOROSZIBÓL

KASZANITZKY FERENC*

A gyöngyösoroszi ércelőfordulás főtételéből (Károly-telér) ez év nyarán pirrhotin utáni markazit pszeudomorfózák kerültek elő. Közelebbi lelőhely : altáró alatti – 100-as szint, aknától délre, pillérnélküli fejtés.

Az 1–5 mm-nyi, hatszögletű, táblás kristályok bázis és prizma kombinációi. A fennőtt táblák rozettaszerűen csoportosulnak. A félig fémes fényű, feketésszürke kristályok vízszintesen rostozottak. A kristályok felszíne kissé marott, érdes, a bázislap szerinti gyenge hasadás nyomaival. Kémiai módszerrel vas és kén mutatható ki. Az ásvány markazit-pirit pszeudomorfója pirrhotin után.

A kristályok sötétszínű, tömött szfaleritre települtek. A gyűjtött példányon a kiválási sorrend : szfalerit, pirrhotin, markazit, pirit I., galenit, kalkopirit, dolomit, pirit II., kalcit. A szfalerit az ércesedés idősebb szfaleritje, a markazit vékony bekérgezés, a galenit 4–6 mm-es kristályai a kocka és oktaéder kombinációi, lapjai erősen marottak. A kalkopiriten is alig ismerhető fel kristályalak az utólagos visszaoldódás miatt. A dolomit apró sejt, alakatlan halmaz. A kalcit 4–5 mm-es, víztiszta (0112) romboéderekben mutatkozik.

A pirrhotin képződése a telért kitöltő ásványtársulás idősebb tagjainak kialakulásával egyidőben ment végbe. Jelenléte a telér mélyebb részeinek mezotermás hőmérsékletéről tanúskodik.

* M. N. M. Természettudományi Múzeum Ásvány-Közetár.

Az új lelet érdekességéhez tartozik, hogy S z t r ó k a y K. I. a pirrhotin jelenlétét már 1939-ben valószínűsítette: a lelőhely ércásványairól közölt dolgozatában az idősebb piritgeneráció mikroszkópi jellemzésekor a pirrhotinból keletkezés jeleit is említi.

Pyrrhotite from Gyöngyösorszi ore occurrence Mátra Mountains

F. KASZANITZKY

The ore deposit mentioned in the heading formed near the surface by ascending mesothermal—epithermal solutions.

The pyrrhotite crystal groups were found from the lower part of Károly vein. The mineral was proved to be marcasite pseudomorph after pyrrhotite.